

2sv erindringer om atommarcherne og deres betydning.

I kursiv er forfatterens forord på hjemmesiden: Kritisk Portal, besøgt, 23.05.2013.:

Endnu et forord 17.10.2007

Der er løbet så meget vand i stranden siden disse nedenunder fortalte begivenheder fandt sted, at de har nået at samle støv i min hjerne. Men en gennemlæsning af dem fik mig på den tanke, at de endnu rummer så meget liv og erfaring, at nogen vil kunne få glæde af dem. Det hele er, som det fremgår, en samling artikler fra dagbladet information, bragt i 1989. Og nøjj, hvor er det længe siden.

H.P.

Forord 25.8.2004 : Denne beretning er en anden end den, jeg ville skrive i dag, hvad der viser, at historien er skabt af et flygtigt stof. Når jeg læser skriften fra 1989, der skal gengive 1960'erne, ser jeg, hvor farvet den er af øjeblikket og at jeg i dag ville gengive mine faktiske oplevelser på en lidt anden måde. Det pønser jeg faktisk på, altså at skrive mine erindringer fra en ende af. Afvigelserne fra en mulig virkelighed vil nok tiltage, til gengæld kan fortidens hændelser måske ses i et større mønster.
H.P.

DENGANG FØR 68'ERNE. Artikelserie fra Information. 1. afsnit torsdag 22. juni 1989

Et hul i tavshedens mur

Af Henning Prins

Sommerens første afsnit af en personlig beretning om den scene, der blandt meget andet er blevet kaldt "ungdomsoprøret" –

En nødvendig introduktion om en pædagogisk Stalin-tid, om atommarchernes digebrud og om forfatteren

(...)

Og så kom jeg ud at sejle. Og så tog jeg en mellemskoleeksamen. Og så blev jeg udlært som dekoratør. Og så daskede jeg rundt og havde lidt hér og lidt dér.

Og mine forældre var selvfølgelig fortvivlede. De kunne jo ikke vide, at deres håbløse pøde bare lidt tidligt introducerede en ny ”ungdomskultur”.

FOR DET vigtigste i mit liv var samværet med mine kammerater. Vi sås uafbrudt og førte én lang samtale om alt det, der skete i de grå halvtredsere. Og det var ikke ret meget. Det var mest noget med, at kommunisterne var onde, især dem ovre i Rusland, at amerikanerne førte en retfærdig krig i Korea (FN var ikke så meget på banen den gang, selvom de amerikanske soldater havde blå hjelme på.) Og kineserne var om muligt endnu mere djævelske end russerne. Men Danmark havde sendt hospitalsskibet ”Jutlandia” derned, for resten et søsterskib til det, jeg var ude at sejle og som hed ”Falstria”, så det var ikke danskernes skyld at amerikanerne fik prygl hele tiden.

Og så spillede vi jazz. Ja, kære læser, glæd dig over, at du ikke skal høre det. Men det hed bare jazzklubber og aflytning af plader og lange, historisk baserede diskussioner om de enkelte musikers liv og levned, om de mere intrikate forskelle på new orleans og dixie og om moderne jazz overhovedet burde være tilladt, eftersom de fleste syntes, det var det værste lort.

Mine venner var ikke fra det samme grosserermiljø som jeg selv. Deres forældre var i nogle tilfælde socialister eller radikale med rød tone, der var også nogle kunstnere iblandt og hos dem foregik der ting og sager og en helt anden samtale end den, jeg var vant til hjemmefra.

SÅ DA der blev kaldt til samling i Holbæk til den første anti-atom-march, så skulle vi, banden, rosset, selvfølgelig med. Vi var på det tidspunkt for længst flyttet hjemmefra og boede på et gammelt mellager i Peder Skramsgade. Hvis vi havde vidst, hvad vi snakkede om, havde vi nok kaldt det et kollektiv. Dem har der været mange af, ungdommen var der ikke plads til i de voksnes verden, vores erotik gik forpint og hjemløs på gaderne og søgte ly, hvor det kunne findes.

Dér var vi så; i cæsarhår, anorak (blå) og fodformede sko, islandsk sweater og brune bukser i jernbanefløj, klar til at lade Carl Scharnbergs bevingede ord løfte os og begyndte at trave derudaf med faner og banner i dystre sorte farver. Det var alvor, det hér.

Det var en meget opløftende fornemmelse at opdage, vi var så mange, drenge og piger, kvinder og mænd, der mente eller i hvert fald følte det samme. Jeg kan ikke i skrivende stund huske, om det var på den første eller den anden atommarch, vi løb ind i et forrygende snevejr. Men den slags strabadser var bare herligt. Det kan nok være, vi gik for freden den gang.

Den begejstring, der greb alle os unge ved mødet med Atomkampagnen, havde selvfølgelig meget at gøre med, at vi var så unge, som vi var. Men endnu vigtigere var det, at vi følte en stor befrielse. Det var lige som om et dige var sprængt og et kæmpehav skyllede ind over os. Et hav af informationer om den store verden uden for Danmark.

DET KAN være svært at forstå i dag, hvor vi undertiden føler, vi drukner i usorteret nyhedsstof og tilfældige informationer. Men i slutningen af halvtredserne var Danmark underlagt en presse, der helt frivilligt censurerede sig selv og som med liv og sjæl deltog i Den Kolde Krig mellem Sovjet og USA. NATO var selve bolværket mod de røde horder og ingen forstyrrende sandheder om vor store allierede og beskytter skulle ødelægge harmonien i det danske samfund. Så det var sparsomt, hvad der trængte igennem af nyt fra omverdenen. Ja, såmænd også fra vort eget lilleputsamfund.

Bortset fra opstanden i Ungarn i 1956, der ikke kunne siges at savne presse og opmærksomhed, så var alt på det jævne.

(...)

Vi havde ingen rettigheder eller penge, ingen stemmeret, vi måtte ikke gå i seng med hinanden, vi havde som regel ikke noget at bo i bortset fra dyre værelser hos sure, gamle mennesker, der nøje kontrollerede éns privatliv. Alt, hvad der hed spændende og oprørsk kunst var forvist til et sidespor, overalt sejrede den indskrænkede, småborgerlige middelmådighed. Den gang savnede man ikke et fremskridtsparti. Det var overalt fra højre til venstre.

Men i Atomkampagnen begyndte der et skred hen i retning af frigørelse fra vores forældres normer mod et mere spændende liv. Et liv med engagement, kunst og kærlighed. For der var ikke det unge menneske, uden at han/hun skulle være kunstner. Maler, musiker, digter eller filminstruktør – alt muligt andet end de ”sikre”, pensionsgivende jobs, vores forældre så som selve det saliggjorte liv.

Dødens pølse, syntes vi.

Skulle tavsheden brydes, måtte der krasse midler til

Andet afsnit af sommerens personlige beretning om den scene, der blev "ungdomsoprøret" – Om kloge hoveder og brushoveder, om Gruppe 61 og en parlamentarisk aktion, der blev en succés – undtagen på venstrefløj

INDE I København mødtes vi så, alle vi, der gik atommarch. Vores hår var blevet lidt længere, på anorakken havde vi atommærket, et mærke, der kunne føre til hysteriske overfald på én fra voksne mennesker, når man sad i S-toget. Eller som éns mor bedende sagde til én: "Kunne du i det mindste ikke lade være med at tage det på herhjemme – du véd jo, at far ikke bryder sig om det!"

Gu' ville man ej – man ville diskutere, ville man. Og man diskuterede, så enhver familiekomsammen gik i spåner og onkler gik i vrede og tanter snøftede – for hér kolporterede man den skinbarlige sandhed, nu skulle filistrene få kærligheden at føle.

Og på de tilrøgede kunstnercaféer i den indre by blev der pludselig fyldt op af en helt ny bohème, den politiske. De gamle, terpentinosende særlinge var ikke så begejstrede, tjenerne kunne bedre lide det.

Eller vi var til møde i Studenterforeningen for at høre tidens kloge hoveder. Erik Ib Schmidt kunne fortælle os, at socialdemokratiet havde konstrueret en politik, der ville forhindre, at der nogensinde kom økonomiske kriser og krak igen. Og hér fortalte Jens Otto Krag til et udvalgt publikum om Danmarks fremtid i Romunionen eller de seks, som det hed den gang.

Men vi var mange, der slet ikke var tilfredse med de kloge hoveder fra den gamle venstrefløj fra trediverne og modstandsbevægelsen. Selv om modstandsbevægelsen var vores største inspiration på den tid. (Når jeg kalder dem for "Den gamle venstrefløj", så skyldes det, at disse "salonkommunister" og hvad de ellers blev kaldt, ikke rigtigt havde en fælles betegnelse, men udgjorde en diffus gruppe).

Mange af dem var trådt ud af Danmarks kommunistiske parti efter opstanden i Ungarn i 1956 og nogle var blevet SFere. Andre havde et sommerfugleforhold til DKP, men kunne ikke forlige sig med partiets stalinisme og kunstfjendske linie. Andre var uafhængige socialister, der ikke kunne forlige sig med Aksel Larsen, der frimodigt havde stjålet det nydannede Danmarks Socialistiske Parti fra dem. Mange samledes om bladet Dialog, der var et internationalt orienteret intellektuelt tidsskrift, der også bragte fremragende moderne grafik og lyrik.

(...)

Men vi unge og nye kunne ikke undgå at føle, at vi blev brugt af nogle erfarne politikere til en bestemt, afgrænset politisk indsats. Vi måtte endelig ikke koble atommarcherne sammen med mere bredt formulerede politiske krav. Dem havde vi ellers nok af. Vi ville især gerne have noget at bo i, men desuden var vi meget optændt af fredssagen. Vi ville ud af NATO, vi ville nedruste og – nedenunder det alt sammen – ville vi gerne være fri for de gamles tyranni. Og atomkampagnens ledelse var i vores øjne ikke så lidt af en bastion for ”voksne”, der ville styre det hele. Uden at være valgt, bare et sammenrend af gamle venstrefløjfolk, hvor af ikke så få havde et mere end veludviklet forhold til Danmarks Kommunistiske Parti. Dér havde vi været, og det var vi gået fra igen, fulde af åndenød. SF fik besøg, og nogle blev, men til syvende og sidst var vi en del rebelske naturer, der ikke havde tillid til partier i det hele taget.

(...)

VI VAR elleve tilbage, alle mænd (dreng?), og så var den bestyrelse lavet. Det blev til gruppe 61, opkaldt efter stiftelsesåret. Vi besluttede på dette første møde, at det vigtigste, vi kunne gøre, var at lave aktioner, der påpegede uretfærdigheder i samfundet. Og vi fastslog, at det ville blive nødvendigt at lade det komme til konfrontationer med politiet. Det blev også besluttet, at disse konfrontationer skulle være uvoldelige. Fra vores side, altså. For vi indså, at hvis vi skulle trænge igennem til pressen med vores budskaber, måtte vi skabe en høj grad af opmærksomhed. Desuden ville vi også bruge retssalene som talerstole for vores synspunkter.

For det skal endelig ikke glemmes, at udenrigsminister Per Hækkerup førte pressen i en meget kort snor. Blandt andet havde han indkaldt den til konsultation i ministeriet og havde fået den samlede presse til at love, at den ikke ville skænke ”kommunistisk inspirerede” politiske aktioner nogen opmærksomhed. Selv Land og Folk deltog i dette møde og fulgte også pænt trop, når det gjaldt om at undlade at omtale Gruppe 61’ meriter. Dog nok af andre grunde end Hækkerups.

Så hvis vi ville bryde igennem den statsinspirerede tavshed hos pressen, måtte vi bruge krasse midler.

Som et sidste vigtigt punkt vedtog vi, at bestyrelsen første og vigtigste opgave var at lave politiske aktioner og *selv gå i spidsen for dem!*

(...)